



Rapport om tematisk tilsyn med studienævnenes afgørelsesvirksomhed

Udgivet af:

Ministeriet for Forskning,
Innovation og Videregående
Uddannelser
Postboks 2135
1015 København K

Telefon: 3392 9700
E-mail: fivu@fivu.dk
www.fivu.dk

Publikationen kan hentes
på ministeriets hjemmeside,
www.fivu.dk

Omslag:
Foto:
Tryk: Rosendahls-Schultz Grafisk
Oplag:
Pris: Gratis
ISSN web:
ISSN tryk:

>

Rapport om tematisk tilsyn med studienævnenes afgørelsesvirksomhed

Indhold

>

Indledning	5
Proces og arbejdsgruppe	6
Studienævn der indgår i tilsynet og antal afgørelsessager m.v. ved de enkelte studienævn	7
Udvikling i antallet af afgørelsessager	8
Udvikling i antallet af afgørelsessager	8
Københavns Universitet	9
Aarhus Universitet	9
Syddansk Universitet	10
Roskilde Universitet	10
Aalborg Universitet	10
Danmarks Tekniske Universitet	10
Copenhagen Business School – Handelshøjskolen	11
IT-Universitetet	11
Sammenfatning over udviklingen i antallet af afgørelsessager i studienævnene	12
Retlige rammer for studienævnets afgørelseskompetence	13
Studienævnets sammensætning og opgaver	13
Meritsager	13
Dispensationssager	13
Udviklingen i retsgrundlaget for studienævnets afgørelseskompetence	14
Afgrensning af studienævnets afgørelseskompetence	15
Retlige rammer for delegation af studienævnets afgørelseskompetence	18
Retlige rammer for intern delegation	18
Studienævnensformand	18
Underudvalg	19
Sekretariat/administration	19
Studielederen	20
Administrativ praksis m.v. i de enkelte studienævn	21
Mødefrekvens	21
Praksis for delegation	21
Administrative udfordringer	22
Universiteternes vurdering af studienævnets afgørelseskompetence	23
Københavns Universitet	23
Aarhus Universitet	24
Syddansk Universitet	25
Roskilde Universitet	26
Aalborg Universitet	27
Danmarks Tekniske Universitet	29

Copenhagen Business School – Handelshøjskolen	29
IT-Universitetet	31
Sammenfatning af universiteternes vurderinger	32
Fordele ved studienævnenes afgørelseskompetence	32
Ulemper ved studienævnenes afgørelseskompetence	33
Styrelsens anbefalinger til universiteterne	34
Krav til indholdet af studienævnets afgørelser	34
Gode sagsbehandlingsrutiner m.v.	35
Konklusion	37

Indledning

Baggrunden for det tematiske tilsyn om studienævnets afgørelsesvirksomhed

De studerende kan klage over retlige spørgsmål ved universiteternes afgørelser om studerendes forhold til Styrelsen for Videregående Uddannelser (før 1. oktober 2013 Styrelsen for Universiteter og Internationalisering).

Styrelsens behandling af klager fra studerende i sager, hvor universiteterne har givet afslag på ansøgninger om merit og dispensation, har givet anledning til nogle retssikkerhedsmæssige overvejelser, da behandlingen af klagesagerne viser, at de enkelte studienævn har en meget forskellig tilgang til de studerendes ansøgninger. Det rejser bl.a. det spørgsmål, om studerendes afgørelser bør kunne få et så forskelligt udfald i sammenlignelige sager ud fra et hensyn til ligebehandling af de studerende.

Studienævnene har bl.a. til formål at sikre de studerendes medbestemmelse på og medinddragelse i undervisning og uddannelse. Styrelsen har kunnet konstatere, at studienævnene behandler en lang række dispensationssager, f.eks. om yderligere prøveforsøg, som ikke indeholder egentlige uddannelsesfaglige spørgsmål, men alt andet lige alene en bevismæssig vurdering af dokumenteret sygdom m.m.

På den baggrund har styrelsen fundet grundlag for at undersøge forholdene vedrørende studienævnets afgørelseskompetence og få universiteternes vurdering af en række forhold. Styrelsen har ønsket at få universiteternes vurdering af, om studienævnene vil kunne bruge deres indflydelse på og indsigt i uddannelsesfaglige forhold på en mere hensigtsmæssig måde. Styrelsen har også ønsket belyst, om det er hensigtsmæssigt, at medstuderende får indblik i andre medstuderendes meget personlige forhold, dvs. personfølsomme oplysninger i form af læge- og psykologerklæringer m.v., fordi det muligvis vil kunne afholde nogle studerende, som i forvejen er i en sårbar situation, fra at søge om dispensation.

Endelig har styrelsen ønsket belyst, om afgrænsningen af studienævnets afgørelseskompetence er tilstrækkelig præcist beskrevet i universitetsloven, da der i konkrete sager kan opstå tvivl om kompetencefordelingen mellem studienævn og administration i relation til behandlingen af dispensationssager.

Indberetningerne fra de enkelte universiteter til brug for tilsynet har haft til formål at give styrelsen en større viden om antallet af sager og sagsgangene m.v. Indberetningerne har også haft til formål at klarlægge, om der eventuelt kan være behov for mere ensartethed og gennemsigtighed i studienævnenes afgørelsesvirksomhed og praksis, herunder om der i givet fald kan være behov for justeringer af lovgivningen.

Proces og arbejdsgruppe

Styrelsen for Universiteter og Internationalisering (pr. 1. oktober 2013 Styrelsen for Videregående Uddannelser) orienterede i efteråret 2012 universiteterne om det tematiske tilsyn med studienævnenes afgørelsesvirksomhed. På den baggrund blev der den 11. oktober 2012 afholdt et indledende møde mellem styrelsen og repræsentanter fra de otte universiteter med det formål at afgrænse tilsynets omfang nærmere. På dette møde blev det besluttet, at der skulle nedsættes en universitær arbejdsgruppe bestående af medarbejdere med kendskab og indsigt i studienævnenes sagsbehandling og studenterklagesager. Universiteterne oplyste herefter styrelsen om, hvilke medarbejdere som skulle indgå i arbejdet.

Følgende medarbejdere fra universiteterne har deltaget i arbejdsgruppen:

Karen Rønnow, studiechef, Københavns Universitet
Helle Birch Schmidt, specialkonsulent, Københavns Universitet
Christin Jensen, fuldmægtig, Aarhus Universitet
Jørgen Schou, kontorchef, Syddansk Universitet
Lisbeth Broegaard Petersen, chefkonsulent, Syddansk Universitet
Allette Bjørn, fuldmægtig, Roskilde Universitet
Sten Bønsing, lektor, Aalborg Universitet
Peter Frederiksen, specialkonsulent, Aalborg Universitet
Mette Lilje, specialkonsulent, Danmarks Tekniske Universitet
Laura Hartung Petersen, fuldmægtig, Danmarks Tekniske Universitet
Thomas Werner Hansen, chefkonsulent, Copenhagen Business School – Handelshøjskolen
Nanna Sidelmann Jensen, områdeleder, IT-Universitetet

Styrelsen og arbejdsgruppen afholdt et møde den 11. november 2012 og fik i den forbindelse drøftet en række centrale problemstillinger (Aalborg Universitets repræsentanter havde kun mulighed for at videregive deres bemærkninger telefonisk). Målet med mødet var bl.a. at afgrænse indberetningsskemaet på en mere operationel måde. Efter yderligere dialog med medlemmerne i arbejdsgruppen blev det endelige indberetningsskema (bilag 1) udsendt til universiteterne den 11. december 2012 (med svarfrist den 15. marts 2012).

Styrelsen har udarbejdet sin rapport på baggrund af i de svar, som vi har modtaget fra universiteterne i foråret 2013. I juli 2013 blev et rapportudkast sendt i høring hos arbejdsgruppen, bl.a. for at kvalitetssikre talmaterialet. Universiteternes bidrag indeholder en række detaljerede oplysninger, der giver nærmere indblik i afgørelsesvirksomheden for de studienævn, som universiteterne har udvalgt, jf. tabel 1 på side 7. De enkelte universiteters indberetninger findes i bilag 2-9:

Københavns Universitet (bilag 2)
Aarhus Universitet (bilag 3)
Syddansk Universitet (bilag 4)
Roskilde Universitet (bilag 5)
Aalborg Universitet (bilag 6)
Danmarks Tekniske Universitet (bilag 7)
Copenhagen Business School – Handelshøjskolen (bilag 8)
IT-Universitetet (bilag 9)

Studienævn der indgår i tilsynet og antal afgørelses-sager m.v. ved de enkelte studienævn

I forlængelse af mødet om afgrænsning af det tematiske tilsyn mellem universiteterne og styrelsen den 11. oktober 2012 har universiteterne udvalgt et repræsentativt udsnit af studienævn fra de enkelte hovedområder.

Tabel 1 nedenfor indeholder en oversigt over de studienævn, der indgår i det tematiske tilsyn, herunder oplysninger om antallet af indskrevne studerende på uddannelser under det enkelte studienævn samt antallet af merit- og dispensationssager i det enkelte studienævn.

Tabel 1

Universitet	Studienævn der indgår i tilsynet	Antal indskrevne studerende på uddannelser under det enkelte studienævn (2012)	Antal sager om merit og dispensation i det enkelte studienævn (studieåret 2011/2012)
Københavns Universitet	Studienævnet for Teologi	659	186
	Det Juridiske Studienævn for heltidsuddannelser	4.410	1.610
	Studienævnet for Folkesundhedsvidenskab	406	503 ¹
	Studienævnet for Psykologi	1.499	730
	Levnedsmiddelstudienævnet	709	263
	Studienævnet for Tværkulturelle og Regionale Studier	1.600	980
Aarhus Universitet	Studienævnet for Medicin	2.785	372
	Studienævnet for Erhvervsøkonomi	4.539	702
	Studienævnet ved Institut for Kultur og Samfund	3.497	855
	Studienævnet for Aarhus University School of Science	3.846	863
Syddansk Universitet	Studienævn for Medicin	1.666	434
	Studienævn for Erhvervsøkonomi	1.045	521
	Det Tekniske Studienævn	2.062	594
	Det Naturvidenskabelige Studienævn	2.369	443
	Studienævn for Dansk, Litteratur, Kultur og Medier	1.266	269
Roskilde Universitet	Studienævnet for Den Humanistisk-Teknologiske Basisuddannelse	532	43
	Studienævnet for Dansk	221	20 ²
	Studienævnet for Forvaltning (Politik og Administration)	191 ³	18
	Studienævnet for Biologi (Molekylærbiologi)	98 ⁴	21
Aalborg Universitet	Studienævn for International Virksomhedskommunikation	409	96
	Juridisk Studienævn	546	51
	Studienævn for Sundhed, Teknologi og Idræt	695	125
	Studienævn for Kemi, Miljø og Bioteknologi	485	94
Copenhagen Business School – Handelshøjskolen	Studienævnet for cand.merc.	4.095	2.100
	Studienævnet for BSc/MSc in International Business and Politics	620	282
Danmarks Tekniske Universitet	Civilingeniøruddannelsens tværgående merit- og dispensationsudvalg	5.640	650 ⁵
IT-Universitetet i København	Studienævnet ITU	2.270	460
I alt	27 studienævn	48.160	13.285

Kilde: Indberetninger fra de enkelte universiteter (visse tal er skønsmæssigt fastsat)

¹ Der indgår også ansøgninger fra studerende, der ønsker optagelse som gæstestuderende

²⁺⁵ Sager i kalenderåret 2011

³ Der indgår kun studerende fra faget Politik og Administration

⁴ Der indgår kun studerende fra faget Molekylærbiologi

Udvikling i antallet af afgørelsessager

Hovedtal for universiteterne

Som led i indberetningen til brug for det tematiske tilsyn har universiteterne oplyst om det samlede antal studienævn ved det enkelte universitet.

Af tabellen nedenfor fremgår antallet af studienævn ved det enkelte universitet samt antallet af indskrevne studerende på universitetets bachelor- og kandidatuddannelser.

Tabel 2

Universitet	Antal indskrevne studerende på bachelor- og kandidatuddannelser	Antal studienævn
	(2012)	(2013)
Københavns Universitet	38.867	34
Aarhus Universitet	37.624	19
Syddansk Universitet	20.254	41
Roskilde Universitet	7.741	27
Aalborg Universitet	16.251	36
Danmarks Tekniske Universitet	7.843	2 (20) ⁶
Copenhagen Business School – Handelshøjskolen	15.887	28
IT-Universitetet i København	1.821	2
I alt	146.288	189 (207)

Kilde: Danske Universiteters hjemmeside og indberetninger fra de enkelte universiteter

Udvikling i antallet af afgørelsessager

Universiteterne er i indberetningsskemaet af 11. december 2012 (bilag 1) blevet bedt om at oplyse udviklingen i antallet af afgørelsessager ved de enkelte studienævn. I det omfang tallene ikke kunne opgøres kvantitativt, er universitetet blevet bedt om en skønsmæssig beskrivelse af udviklingen ved de studienævn, som er indgået i det tematiske tilsyn. Universiteterne er desuden blevet bedt om skønsmæssigt at anslå udviklingen i antallet af sager inden for de enkelte hovedområder samt for universitetet i alt.

⁶ Det fremgår af DTU's vedtægt, at merit- og dispensationssager ikke behandles af de enkelte studienævn, men af to tværgående merit- og dispensationsudvalg

Det tematiske tilsyn omfatter 27 studienævn ud af de i alt 207 studienævn på universiteterne og omfatter 48.160 indskrevne studerende ud af i alt 146.288 studerende i 2012. De 27 studienævn, som indgår i tilsynet, har behandlet i alt 13.285 sager i alt i studieåret 2011/2012. Skønsmæssigt kan man ud fra antallet af indskrevne studerende anslå, at studienævnene har behandlet og truffet afgørelse i omkring 40.000 sager i studieåret 2011/2012. Studienævnene har således behandlet et ganske betydeligt antal afgørelsessager i dette studieår.

Nedenfor følger en kort gennemgang over udviklingen i antallet af afgørelsessager i studienævnene ved de enkelte universiteter i alt.

Københavns Universitet

Københavns Universitet oplyser, at på baggrund af de enkelte fakulteters vurdering af det samlede antal merit- og dispensationssager ved de seks fakulteter, anslår universitetet, at det samlede antal merit- og dispensationssager på universitetet var ca. 15.900 i studieåret 2011/2012.

På baggrund af de enkelte fakulteters vurdering af udviklingen i antallet af merit- og dispensationssager på de seks fakulteter er det universitetets vurdering, at der generelt har været en stigning i antallet af sager over de seneste år.

Aarhus Universitet

Aarhus Universitets indberetning fra de studienævn, der indgår i tilsynet, viser, at der er sket en stor stigning i det samlede antal sager. Den samlede studenterbestand pr. henholdsvis 1. oktober 2007 og 1. oktober 2012 er 29.573 og 37.624. Det stigende antal studerende kan udgøre en del af forklaringen på den øgede sagsmængde.

Samtidig er det universitetets vurdering, at der generelt er sket en udvikling hos de studerende, som medfører, at der i højere grad end tidligere ansøges om særlige vilkår til eksamen på grund af diagnosticerede vanskeligheder som eksempelvis ADHD, depression, dysleksi m.v. For så vidt angår stigningen i meritsagerne, kan årsagen bl.a. være den øgede mobilitet og sammenhæng i uddannelsessystemet samt en øget fokus på muligheden for at ansøge om meritoverførsel blandt de studerende.

Tabel 3: Eksempel på udviklingen i antallet af afgørelsessager ved Studienævnet for Medicin, Aarhus Universitet

Aarhus Universitet/ Studienævnet for Medicin	Antal sager studieåret 2006/2007	Antal sager studieåret 2011/2012
Meritsager	24	150
Dispensationssager	79	222
I alt	103	372

Syddansk Universitet

Det er Syddansk Universitets vurdering, at der generelt for universitetet som sådan har været en stigning i antallet af dispensations- og meritsager over de seneste år. For de enkelte fakulteter er vurderingen, at der på samfundsvidenskab og humaniora har været en stigning i antallet af sager – på Det Samfundsvidenskabelige Fakultet har stigningen været kraftig. Det Naturvidenskabelige Fakultet har oplevet en stigning i antallet af meritsager og et fald i antallet af dispensationer, mens Det Tekniske Fakultet og Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet ikke har oplevet en stigning i antallet af sager.

Roskilde Universitet

Roskilde Universitet finder det desværre ikke muligt at give et nogenlunde retvisende skønsmæssigt bud på antallet af sager inden for de enkelte hovedområder samt for universitetet i alt.

Det er på baggrund af studienævnenes tilbagemeldinger, sammenholdt med universitetets mere overordnede erfaringer, universitetets umiddelbare skøn, at der generelt er en stigning i antallet af sager.

Aalborg Universitet

Aalborg Universitet har oplyst de tal for den samlede udvikling i antallet af merit- og dispensationssager, som fremgår af tabel 4.

Tabel 4: Udviklingen i antallet af afgørelsessager ved Aalborg Universitet

Aalborg Universitet	Antal sager studieåret 2006/2007	Antal sager studieåret 2011/2012
Meritsager	763	1.015
Dispensationssager	611	707
I alt	1.374	1.722

Danmarks Tekniske Universitet

Tabel 5: Eksempel på udviklingen i antallet af endelige meritaftgørelser ved civilingeniøruddannelsernes tværgående merit- og dispensationsudvalg i årene 2008-2012

År	2008	2009	2010	2011	2012
Meritsager	331	248	257	412	445

Det har ikke været muligt for Danmarks Tekniske Universitet at fremskaffe yderligere tal og data end de angivne under tabel 5. Universitetet bemærker dog, at antallet af merit- og dispensationsansøgninger hele tiden er stigende, hvilket formentlig primært hænger sammen med det øgede optag af studerende.

Copenhagen Business School – Handelshøjskolen

Copenhagen Business School – Handelshøjskolen har oplyst de tal, som fremgår af tabel 6 og 7.

Tabel 6: Eksempel på omfanget af godkendt merit i form af merit-STÅ i årene 2010-2012

År	2010	2011	2012
Merit STÅ	638	621	685

Tabel 7: Eksempel på antallet af dispensationer ved en simpel forespørgsel blandt dagstudierne i 2010-2012 (tallene er behæftet med nogen usikkerhed)

År	2010	2011	2012
Dispensationer	1.782	2.283	2.300

Handelshøjskolen forventer, at antallet af meritansøgninger vil stige de kommende år, dels som følge af studentertal og dels som følge af stigende fleksibilitet og mobilitet mellem studierne og stigning i antallet af udlandsophold. Handelshøjskolen forventer også, at antallet af dispensationsansøgninger vil stige i de kommende år, primært som følge af øget studentertal.

IT-Universitetet

IT-Universitetet har angivet de tal, som fremgår af tabel 8.

Tabel 8: Eksempel på antal sager om merit i studienævnet ITU i årene 2004/2005, 2009/2010 og 2011/2012

År	2004/2005	2009/2010	2011/2012
Merit	130	170	229

I 2011/2012 blev behandlet i alt 229 sager om merit i studienævnet ITU. Til sammenligning blev der i 2004/2005 behandlet 130 sager og i 2009/2010 170 sager.

Antallet af studerende på IT-Universitetet er vokset kraftigt i samme periode.

Det har ikke været muligt for IT-Universitetet at anskaffe tilsvarende tal, for så vidt angår antallet af dispensationssager. IT-Universitetet vurderer dog, at udviklingen i antallet af dispensationssager er lig den, der ses på meritområdet.

Sammenfatning over udviklingen i antallet af afgørelsessager i studienævnene

Universiteternes indberetninger viser, at antallet af sager har været stigende de seneste år, og at stigningen hovedsagelig kan forklares med den øgede studenterbestand (optagelsestal).

Universiteterne anfører dog også, at der generelt er sket en udvikling på studenterområdet. Det betyder, at andre forhold også spiller en rolle for antallet af sager, f.eks. at der i højere grad ansøges om særlige prøvevilkår på grund af diagnosticerede vanskeligheder som eksempelvis ADHD, depression, dysleksi m.v.

Desuden kan stigningen i meritsagerne skyldes den øgede fleksibilitet, mobilitet og sammenhæng i uddannelsessystemet samt studerendes øgede fokus på muligheden for at ansøge om meritoverførsel af gennemførte og beståede fag. En forklaring er også stigningen i antallet af udlandsophold.

Retlige rammer for studienævnets afgørelseskompetence

Studienævnets sammensætning og opgaver

Studienævnet er et kollegialt organ, der nedsættes af rektor med det formål at sikre studerendes og videnskabelige medarbejders medbestemmelse på og medinddragelse i uddannelse og undervisning. Studienævnet er sammensat af et lige stort antal repræsentanter for det videnskabelige personale og de studerende, der vælges af og blandt henholdsvis det videnskabelige personale og de studerende. Studienævnet indgår ikke i rektors ledelseshierarki og er således ikke underlagt rektors instruktionsbeføjelse. Rektor kan dog i helt særlige tilfælde opløse studienævnet eller overtage studienævnets opgaver, jf. universitetslovens § 14, stk. 12.⁷

Studienævnet har til opgave at sikre tilrettelæggelse, gennemførelse og udvikling af uddannelse og undervisning, og herunder at godkende ansøgninger fra studerende om merit, herunder forhåndsmerit, og om dispensation, jf. universitetslovens § 18, stk. 4, nr. 4.

Meritsager

Den materielle hjemmel til godkendelse af *merit* er fastsat i uddannelsesbekendtgørelsens⁸ § 28, stk. 1, der lyder således:

"Universitetet kan, i hvert enkelt tilfælde eller ved almindelige regler fastsat af universitetet, godkende, at beståede uddannelseselementer efter denne bekendtgørelse træder i stedet for uddannelseselementer i en anden uddannelse på samme niveau efter denne bekendtgørelse (merit). Universitetet kan tillige godkende, at beståede uddannelseselementer fra en anden dansk eller udenlandsk uddannelse på samme niveau træder i stedet for uddannelseselementer efter denne bekendtgørelse."

Afgørelser om merit træffes på grundlag af en faglig vurdering, jf. uddannelsesbekendtgørelsens § 28, stk. 3.

Studienævnets (faglige) afgørelser om afslag på merit kan enten indbringes for meritankenævnet, jf. universitetslovens § 18 a⁹, eller for Kvalifikationsnævnet, hvis der er tale om afgørelser om afslag på merit for udenlandske uddannelseskvalifikationer, jf. lov om vurdering af udenlandske uddannelseskvalifikationer m.v.¹⁰

Dispensationssager

Studienævnet godkender endvidere ansøgninger om *dispensation*. En dispensation er en tilladelse til i et konkret tilfælde at fravige de almindeligt gældende regler på et bestemt område.

⁷ Se også side 20

⁸ Bekendtgørelse nr. 814 af 29. juni 2010 om bachelor- og kandidatuddannelser ved universiteterne (uddannelsesbekendtgørelsen)

⁹ Lovbekendtgørelse nr. 367 af 25. marts 2013

¹⁰ Lovbekendtgørelse nr. 371 af 13. april 2007

Universitetet (studienævnet) er tillagt en lang række dispensationsbeføjelser i de bekendtgørelser, der er udstedt med hjemmel i universitetsloven, f.eks. uddannelses- og eksamensbekendtgørelsen. Studienævnet kan derudover dispensere fra de regler i studieordningen, der alene er fastsat af universitetet. Der kan f.eks. gives dispensation til:

- > yderligere prøveforsøg (ud over tre prøveforsøg)
- > fravigelse af tidsfristen for deltagelse i og beståelse af førsteårsprøven på bacheloruddannelsen
- > fravigelse af tidsgrænsen for afslutning af den enkelte uddannelse
- > særlige prøvevilkår
- > overskridelse af tidsfrist for til- eller afmelding til fag

En dispensation forudsætter, at der i det konkrete tilfælde vurderes at foreligge "usædvanlige forhold". Et usædvanligt forhold kan f.eks. være dokumenteret sygdom.

Studienævnets afgørelser om dispensation er endelige. En afgørelse i en dispensationssag kan således kun tilsidesættes, hvis studienævnet ikke har behandlet sagen i overensstemmelse med gældende ret, herunder almindelige forvaltningsretlige grundsatninger.

I forbindelse med behandlingen af en klagesag har hverken det enkelte universitet eller Styrelsen for Videregående Uddannelser mulighed for at ændre eller tilsidesætte det skøn, som studienævnet har udøvet, herunder vurdere om skønnet er rimeligt eller fagligt korrekt, medmindre der er foretaget et egentligt ulovligt skøn. Det vil f.eks. være tilfældet, hvis studienævnet har inddraget usaglige kriterier i skønsudøvelsen.

Udviklingen i retsgrundlaget for studienævnets afgørelseskompetence

I universitetsloven fra 1992 var studienævnets afgørelseskompetence afgrænset til at omfatte dispensationer "fra uddannelsesbekendtgørelsens bestemmelser efter regler fastsat heri og fra studieordningens bestemmelser inden for bekendtgørelsens rammer". Der var indtil 2004 udstedt flere end 30 uddannelsesbekendtgørelser for universiteternes bachelor- og kandidatuddannelser. Der var bl.a. fastsat regler om merit i de enkelte uddannelsesbekendtgørelser.

Med 2003-loven blev det præciseret, at studienævnets afgørelseskompetence omfatter sager om merit. Derudover blev det generelt fastsat, at studienævnet skal behandle ansøgninger om dispensation. Det fremgår ikke af lovbemærkningerne, om der med den ændrede (og bredere) formulering af bestemmelsen har været tilsigtet en udvidelse af kompetencen til at træffe afgørelse i dispensationssager i forhold til bestemmelsen i universitetsloven fra 1992.

Ved en lovændring i 2007 blev det præciseret, at studienævnets behandling af merit-sager også omfatter sager om forhåndsmerit.

I forbindelse med ændringen af universitetsloven i 2011 fik universiteterne mulighed for at tildele studienævnet yderligere afgørelseskompetence (ud over sager om merit og dispensationer), hvis dette klart fremgår af universitetets vedtægt.

I nedenstående oversigt er gengivet bestemmelserne om studienævnets afgørelseskompetence fra universitetsloven fra 1992 samt de relevante lovbemærkninger:

Universitetsloven	1992 Lovforslag nr. L 75	2003 Lovforslag nr. L 125	2007 Lovforslag nr. L 140	2011 Lovforslag nr. L 143
Lovtekst	§ 8, stk. 6: Studienævnet kan inden for de fastsatte generelle retningslinjer dispensere fra uddannelsesbekendtgørelsens bestemmelser efter regler fastsat heri og fra studieordningens bestemmelser inden for bekendtgørelsens rammer.	§ 18, stk. 6, nr. 4: [Studienævnet har til opgave at sikre tilrettelæggelse, gennemførelse og udvikling af uddannelse og undervisning, herunder] at behandle ansøgninger om merit og om dispensationer.	§ 18, stk. 6, nr. 4: [Studienævnet har til opgave at sikre tilrettelæggelse, gennemførelse og udvikling af uddannelse og undervisning, herunder] at behandle ansøgninger om merit, herunder forhåndsmerit, og om dispensationer.	§ 18, stk. 4, nr. 4: [Studienævnet har foruden de i vedtægten fastsatte opgaver til opgave at sikre tilrettelæggelse, gennemførelse og udvikling af uddannelse og undervisning, herunder] at godkende ansøgninger om merit, herunder forhåndsmerit, og om dispensation.
Lovbemærkninger	Det er endvidere studienævnets kompetence at dispensere fra generelle uddannelsesregler ved enkeltansøgninger fra de studerende.	Ingen	Med tilføjelsen af ordene »herunder forhåndsmerit« i universitetslovens § 18, stk. 6, nr. 4, foretages en præcisering af bestemmelsen, idet studienævnet allerede i dag har kompetence til at træffe afgørelse i alle ansøgninger om merit. Det gælder således også ansøgninger om forhåndsmerit i forbindelse med planlagte studieophold ved et andet universitet i Danmark eller udlandet.	Den foreslåede bestemmelse fastsætter, hvilke kompetencer studienævnet har. Bestemmelsen er i høj grad en videreførelse af den gældende bestemmelse i lovens § 18, stk. 6. Blot er bestemmelsens nr. 4 bragt i overensstemmelse med ordlyden i lovens § 16 b, stk. 7 [...]. Der er herved ikke tilsigtet nogen ændring af den gældende retstilstand. I forhold til gældende ret får universitetet dog med forslaget nu mulighed for i vedtægten at tildele studienævnet yderligere opgaver. Hvis universitetet ønsker, at studienævnet skal have yderligere afgørelseskompetence end den kompetence, der allerede er tillagt nævnet i medfør af de foreslåede § 18, stk. 4, nr. 3 og 4, skal dette tydeligt fremgå af vedtægten.

Afgrænsning af studienævnets afgørelseskompetence

Studienævnets kompetence til at træffe afgørelse i sager om merit, herunder forhåndsmerit, og dispensationer skal fortolkes i lyset af indledningen til universitetslovens § 18, stk. 4, hvorefter studienævnet "har til opgave at sikre tilrettelæggelse, gennemførelse og udvikling af uddannelse og undervisning".

I bemærkningerne til universitetsloven fra 2003 er studienævnets afgørelseskompetence ikke nærmere præciseret, da der ikke er anført noget i bemærkningerne om kompetenceafgrænsningen, herunder om der med den ændrede – og bredere – formulering af bestemmelsen om studienævnets afgørelseskompetence ("behandle ansøgninger om merit og om dispensationer") har været tilsigtet en udvidelse af kompetencen i forhold til universitetsloven fra 1992.

Der antages normalt ikke at være tvivl om afgrænsningen af studienævnets afgørelseskompetence i sager om merit, da det må lægges til grund, at ansøgninger om merit, herunder forhåndsmerit, i alle tilfælde knytter sig til en studerendes gennemførelse af uddannelse.

Studienævnets kompetence i forhold til sager om dispensation kan imidlertid give anledning til tvivl om kompetencefordelingen mellem studienævn og administration.

Det er fast antaget, at sager om dispensation i forbindelse med *ansøgning om optagelse* på en universitetsuddannelse ikke skal behandles af studienævnet, men kan behandles administrativt, da denne type af dispensationer ikke knytter sig til gennemførelse af uddannelse, og da formålet med bestemmelsen om studienævn i universitetslovens § 18 bl.a. er at sikre de studerendes og videnskabelige medarbejderes medbestemmelse på og medinddragelse i uddannelse og undervisning.

Der findes dog ikke at være retlige holdepunkter for at konkludere, at andre dispensationer, der falder ind under regler i adgangsbekendtgørelserne, ikke skal forelægges for studienævnet, da det afgørende må være, om der er tale om spørgsmål, der knytter sig til studerende samt til tilrettelæggelse, gennemførelse og udvikling af uddannelse og undervisning.

Det kan i den forbindelse nævnes, at styrelsen i forbindelse med behandlingen af konkrete klagesager har anlagt den fortolkning, at vurderingen af en ansøgning om dispensation fra egne studieaktivitetskrav, jf. bacheloradgangsbekendtgørelsens¹¹ § 31, stk. 3, og kandidatadgangsbekendtgørelsens¹² § 19, stk. 2, og en ansøgning om dispensation fra kravene til førsteårsprøven, jf. eksamensbekendtgørelsens¹³ 17, i udgangspunktet vil have en så ensartet (og typisk indgribende) karakter, at afgørelseskompetencen i begge tilfælde må høre under det kollegiale organ.

Herfra kan imidlertid ikke slutes, at universitetslovens § 18, stk. 4, nr. 4, udtømmende gør op med, at samtlige ansøgninger om dispensation fra studerende skal forelægges for studienævnet.

¹¹ Bekendtgørelse nr. 240 af 11. marts 2013 om adgang til bacheloruddannelser ved universiteterne (bacheloradgangsbekendtgørelsen)

¹² Bekendtgørelse nr. 241 af 11. marts 2013 om adgang til kandidatuddannelser ved universiteterne (kandidatadgangsbekendtgørelsen)

¹³ Bekendtgørelse nr. 666 af 24. juni 2012 om eksamen og censur ved universitetsuddannelser (eksamensbekendtgørelsen)

Styrelsen (daværende Universitets- og Bygningsstyrelsen) har i en klagesag fastslået, at dispensation fra en klagefrist (for indgivelse af en eksamensklage) ikke faldt ind under studienævnets kompetence, da en dispensation af denne karakter ikke kunne henføres under "tilrettelæggelse, gennemførelse og udvikling af uddannelse og undervisning". Styrelsen fandt, at sagen skulle afgøres af universitetets administration, da den ikke indeholdt uddannelsesfaglige elementer.

Styrelsen har bl.a. gennem behandlingen af klagesager konstateret, at bestemmelsen i universitetslovens § 18, stk. 4, nr. 4, fortolkes bredt, og at der herfra er dannet en praksis for, at studienævne behandler en række dispensationssager, som ikke umiddelbart indeholder egentlige uddannelsesfaglige spørgsmål, men i vidt omfang alene en bevismæssig vurdering af dokumenteret sygdom m.m. Det gør sig eksempelvis gældende for en række dispensationssager på eksamensområdet.

Retlige rammer for delegation af studienævnets afgørelseskompetence

Retlige rammer for intern delegation

Ved vurderingen af studienævnets muligheder for at delegere sin afgørelseskompetence er det vigtigt at holde sig for øje, at der er tale om et kollegialt organ, som lovgiver har tillagt den originære kompetence til at træffe afgørelse i sager om merit og dispensation med det formål at sikre de studerendes og videnskabelige medarbejders medbestemmelse på og medinddragelse i uddannelse samt at sikre den uddannelsesfaglige indsigt ved behandlingen af de konkrete sager. Det har på den baggrund formodningen imod sig, at studienævnet overlader denne afgørelseskompetence til andre.

Imidlertid kan en meget omfattende sagsmængde sammenholdt med det antal konkrete sager, som det er praktisk muligt for et studienævn at nå at behandle på et begrænset antal møder, med afgørende vægt tale for, at studienævnets afgørelsesvirksomhed må tilrettelægges således, at et antal sager delegeres til enten studienævnformand, underudvalg eller sekretariat/administration.

Delegation af studienævnets afgørelseskompetence skal ske inden for rammerne af de almindelige forvaltningsretlige grundsætninger om intern delegation hos kollegiale organer, idet det bemærkes, at universitetsloven ikke indeholder et forbud mod en sådan delegation.

Muligheden for delegation af studienævnets opgaver på ulovbestemt grundlag skal i alle tilfælde bl.a. vurderes ud fra et hensyn til, om delegationen er nødvendig af praktiske og arbejdsmæssige grunde, herunder om der er andre muligheder for at lette sagsgangene i nævnet,¹⁴ samt om de medarbejdere, der eventuelt udfører opgaven på vegne af studienævnet, har de fornødne kvalifikationer, således at opgavevaretagelsen på forsvarlig vis kan overlades til de pågældende medarbejdere.¹⁵

Hvor grænsen for delegation i medfør af de forvaltningsretlige grundsætninger om intern delegation i almindelighed må antages at gå, kan ikke angives mere præcist. Der gælder dog nogle klare begrænsninger med hensyn til studienævnets muligheder for at delegere afgørelseskompetencen: Afgørelser af indholdsmæssig stor vigtighed og afgørelser om fastlæggelse eller ændring af nævnets hidtidige praksis vil ikke kunne delegeres. Der kan heller ikke delegeres i så stort et omfang, at studienævnet i realiteten overflødiggøres i forbindelse med behandlingen af konkrete afgørelsessager.¹⁶

Studienævnformand

Formanden for et kollegialt organ antages at have en vis selvstændig kompetence til at træffe afgørelse i hastende sager, hvis afgørelse ikke kan udskydes, og hvor det ikke er praktisk muligt at sammenkalde det kollegiale organ. Denne kompetence hviler ikke på en egentlig delegation, men følger allerede af forholdets natur og kan derfor ikke (i modsætning til en delegeret kompetence) tilbagekaldes af det kollegiale organ. For-

¹⁴ Jf. FOB 1997.302

¹⁵ Gammeltoft-Hansen m.fl., Forvaltningsret, 2002, s. 139

¹⁶ Gammeltoft-Hansen m.fl., Forvaltningsret, 2002, s. 149

manden bør efterfølgende orientere det kollegiale organ om hastesager af principiel betydning.

Derudover antages det, at sager af rutinemæssig karakter, hvor der er en fast praksis, i et vist omfang kan delegeres til formanden, hvis der er en saglig begrundelse herfor. Det antages desuden, at formanden kan bemyndiges til at træffe afgørelse vedrørende anmodninger om genoptagelse af afgjorte sager. En sådan bemyndigelse bør fremgå af det kollegiale organs forretningsorden.¹⁷

Underudvalg

Der kan ske delegation til underudvalg ud fra de samme generelle hensyn, som er skitseret ovenfor, herunder af praktiske og arbejdsmæssige hensyn. Det antages dog almindeligvis, at der er en videre adgang til at delegere til et underudvalg end til formanden, da underudvalg kan sammensættes af medlemmer fra det kollegiale organ med samme forholdsmæssige sammensætning som dette (paritet). Herved sikres det, at de interesser og den fagkundskab, som er repræsenteret i det kollegiale organ, også er til stede i forbindelse med sagens afgørelse i udvalget.¹⁸

De kollegiale organers mulighed for delegation til udvalg er omtalt i lovbemærkningerne til universitetslovsændringen i 2011¹⁹. Der fremgår bl.a. følgende af de almindelige bemærkninger til lovforslaget:

"Akademisk råd, ph.d.-udvalg og studienævn kan delegere opgaver til udvalg under organerne. Denne delegation fremgår af de almindelige forvaltningsretlige grundsætninger om intern delegation hos kollegiale organer. Udvalg der nedsættes under akademisk råd, ph.d.-udvalg og studienævn sammensættes af medlemmer fra det respektive organ med samme forholdsmæssige sammensætning som dette."

Sekretariat/administration

Delegation til studienævnets sekretariat må almindeligvis antages at være lovlig, hvis der er vægtige arbejdsmæssige begrundelser herfor, og der er tale om delegation af rutinemæssige afgørelser, hvor studienævnet har fastlagt en praksis og har udstukket rammer for udøvelse af skønnet. Det vil derfor næppe være betænkeligt, hvis administrative medarbejdere eksempelvis bemyndiges til at (forhånds)godkende ansøgninger om merit i de tilfælde, hvor studienævnet har fastlagt en afgørelsespraksis for den pågældende sagstype, og hvor afgørelsen (godkendelsen) af de konkrete sager ikke giver anledning til tvivl.

Adgangen til at delegere til et sekretariat vil sædvanligvis være snævrere end adgangen til at delegere til formanden. Der vil dog under alle omstændigheder være en vid adgang til at overlade den praktiske sagsforberedelse til sekretariatet.²⁰

¹⁷ Garde m.fl., Forvaltningsret – Sagsbehandling, 2007, s. 59, Gammeltoft-Hansen m.fl., Forvaltningsret, 2002, s. 149

¹⁸ Garde m.fl., Forvaltningsret – Sagsbehandling, 2007, s. 64

¹⁹ Lovforslag nr. L 143, Folketinget 2010-11, s. 10

²⁰ Gammeltoft-Hansen m.fl., Forvaltningsret, 2002, s. 151

Studielederen

I universitetsloven fra 1992²¹ var det fastsat, at formanden for studienævnet tillige var studieleder. I universitetsloven fra 2003 blev dette ændret, således at der ikke længere behøver at være personsammenfald mellem studienævnformand og studieleder. Det fremgår af lovbemærkningerne, at udpeges studielederen ikke som studienævnformand, bør studielederen deltage i studienævnets møder som observatør.

I de tilfælde, hvor der er personsammenfald mellem studienævnformand og studieleder, henvises der til bemærkningerne ovenfor om studienævnformandens kompetence m.v.

Hvis der ikke er personsammenfald, vil der kunne delegeres til studielederen inden for de rammer, der gælder for delegation til sekretariat/administration, jf. afsnittet ovenfor, idet det bemærkes, at studielederen indgår i rektors ledelseshierarki.

Det skal i den forbindelse nævnes, at det følger af universitetslovens § 14, stk. 12, at rektor (eller den rektor har bemyndiget hertil) i særlige tilfælde kan overtage studienævnets opgaver. Der tænkes her på helt ekstraordinære situationer, hvor en beslutning af tidsmæssige grunde ikke kan udsættes. Det gælder således også her, at der ikke må ske en udhuling af studienævnets afgørelseskompetence.

²¹ Lov nr. 1089 af 23. december 1992

Administrativ praksis m.v. i de enkelte studienævn

Universiteterne har i deres indberetninger beskrevet den administrative praksis i de enkelte studienævn, der indgår i tilsynet, herunder forhold vedrørende mødefrekvens, sags gange og delegation. Universiteterne har desuden beskrevet de administrative udfordringer, der kan være forbundet med betjeningen af de enkelte studienævn.

Mødefrekvens

Det fremgår af indberetningerne, at størstedelen af de studienævn, der indgår i tilsynet, holder møde ca. en gang om måneden, mens visse studienævn mødes ca. hver anden måned. Enkelte studienævn har en hyppigere mødekadence med møder ca. hver anden eller tredje uge. En forskellig mødefrekvens kan muligvis hænge sammen med, at studienævnene har forskellig størrelse, jf. tabel 1. For visse af studienævnene er det anført, at hastesager kan behandles på skriftligt grundlag.

Praksis for delegation

Det gælder for samtlige af de studienævn på Københavns Universitet og Aarhus Universitet, som er udvalgt til at indgå i tilsynet, at afgørelseskompetencen i merit- og dispensationssager i større eller mindre omfang er delegeret til enten underudvalg, studienævnformand eller administration/studieleder, for så vidt angår sager af rutinemæssig karakter m.v.

På Syddansk Universitet er der ikke praksis for at delegere afgørelseskompetence fra de studienævn, der indgår i tilsynet, men studienævnformanden er i visse tilfælde bemyndiget til at træffe afgørelse i hastesager.

Det er for visse af de udvalgte studienævn på Roskilde Universitet oplyst, at studienævnformanden er bemyndiget til at træffe afgørelse i hastesager, mens visse sagstyper behandles administrativt.

På Aalborg Universitet er der i de udvalgte studienævn praksis for delegation af afgørelseskompetence til studienævnformanden i rutinesager og hastesager. Sagerne behandles i samarbejde med administrationen.

I de udvalgte studienævn på Copenhagen Business School – Handelshøjskolen er afgørelseskompetencen i visse meritsager delegeret til et underudvalg, der behandler sagerne ud fra overordnede retningslinjer udstukket af studienævnet. Visse merit- og dispensationssager behandles administrativt, hvor typisk studielederen har beslutningskompetencen.

På DTU er afgørelsen af visse meritsager delegeret fra det tværgående merit- og dispensationsudvalg, der indgår i tilsynet, til administrative medarbejdere, som træffer afgørelse i henhold til skriftlige retningslinjer for sagernes afgørelse.

På IT-Universitetet er studienævnets afgørelseskompetence henlagt til et underudvalg. Meritsager, hvor der er dannet en fast praksis, kan afgøres af studienævnsekretæren.

Administrative udfordringer

Universiteterne har i deres indberetninger bl.a. peget på følgende administrative udfordringer i forbindelse med betjeningen af de enkelte studienævne:

- > Det er vigtigt, at der er adgang til AC-bistand til forberedelse af sagerne og til at systematisere studienævnets afgørelser og praksis.
- > Flere forskellige uddannelser, flere forskellige fag og større mulighed for valgfag giver en bredere faglig diversitet, som administrationen omkring studienævnet også skal kunne håndtere.
- > Det er uhensigtsmæssigt, at viden om de forskellige afgørelser ligger hos meget få personer, og det derfor vil være formålstjenligt, at der udarbejdes en oversigt over afgørelser med det formål at sikre en ensartet sagsbehandling af alle sager.
- > Sager vedrørende forhåndsmerit og merit for udlandsophold er ofte komplekse og tidsmæssigt administrativt krævende, da de involverer flere instanser på og uden for universitetet.
- > Et væsentligt større optag på både bachelor- og kandidatniveau betyder flere studerende, der ikke kender universitetsverdenen. Det giver anledning til flere spørgsmål om de forhold, som studienævnet administrerer og flere mere forskelligartede sagstyper.
- > Lange sagsbehandlingstider på grund af mange led.
- > Det kan være uklart, hvem der sidder inde med den fornødne viden og kompetence til at besvare et givent spørgsmål, hvilket er med til at komplicere og forhale sagsbehandlingen.

For en mere detaljeret beskrivelse af studienævnenes sagsgange og praksis for delegation m.v. henvises til de enkelte indberetninger fra universiteterne (bilag 2-9).

Universiteternes vurdering af studienævnets afgørelseskompetence

Københavns Universitet

Københavns Universitet oplyser, at fakulteternes tilbagemeldinger viser, at der er meget forskellig praksis fra fakultet til fakultet og også fra studienævn til studienævn på samme fakultet i forhold til, hvordan behandlingen af merit- og dispensationssager varetages. Der er dels forskel i opfattelsen af, hvilke typer af dispensationssager der hører under studienævnets kompetence og dels forskel på i hvilket omfang og til hvem, merit- og dispensationssagerne er delegeret. Der forekommer delegation til henholdsvis studienævnformand, underudvalg under studienævnet, studieleder og administration. Der forekommer endvidere en kompetencefordeling, hvor studienævnet behandler så godt som alle merit- og dispensationssager og en kompetencefordeling, hvor behandlingen af stort set alle merit- og dispensationssager er delegeret til studieleder/administration.

Der er mange tilkendegivelser fra de enkelte studienævn om, at den kompetencefordeling, der er ved det pågældende studienævn, tilgodeser de studerendes retssikkerhed. Tilbagemeldingerne giver dog også det indtryk, at der er en forskellig opfattelse af, hvordan de studerendes retssikkerhed sikres.

Flere fakulteter fremhæver administrationens sagsforberedelse eller behandling af sagerne via delegation som en styrkelse af retssikkerheden, andre de studerendes indflydelse på sagerne via studenterrepræsentanterne samt det forhold, at studienævnet og underudvalg er sammensat med paritet, således at undervisere og studerende har lige stor indflydelse på afgørelserne. Det bliver dog også påpeget, at sagsbehandlingstiden kunne nedbringes væsentligt, såfremt sagerne ikke skulle afvente møder i studienævnet eller underudvalg.

I forhold til anvendelsen af studienævnets indsigt i uddannelsesfaglige forhold bliver det fra flere fakulteter nævnt, at de mange sager af ikke-faglig karakter kræver en del af studienævnets tid, så der bliver mindre tid til faglige drøftelser og udvikling af uddannelserne. Herudover nævnes det, at der i takt med, at der stilles flere krav til indholdet i uddannelserne, ligeledes er en forventning om, at studienævnene i et større omfang tager stilling til flere aspekter af de overordnede uddannelsesfaglige problemstillinger ved disse. Det bliver endvidere nævnt, at studienævnene i højere grad kunne anvendes i forhold til fakultetets og universitetets visionsarbejde.

På baggrund af den store forskel i kompetencefordelingen inden for samme fakultet samt universitetslovens uklarhed i forhold til spørgsmålet om delegation, er der flere fakulteter, der vurderer, at det vil være hensigtsmæssigt med mere præcise lovgivningsrammer for studienævnenes afgørelseskompetence, herunder muligheden for delegation, med henblik på at give universiteterne mulighed for at styrke retssikkerheden og sikre ligebehandlingen af de studerende.

Det bliver imidlertid af Det Juridiske Fakultet tillige påpeget, at det af hensyn til de studerendes retssikkerhed, sagsbehandlingstiden samt en mere hensigtsmæssig udnyttelse af studienævnets tid og ressourcer vil det være en fordel, at studienævnet alene beskæftiger sig med overordnede uddannelsesfaglige problemstillinger.

Det er universitetets vurdering, at der er behov for at sikre, at de studerende på universitetet i højere grad bliver lige behandlet ved ansøgninger om merit og dispensation.

Det er endvidere universitetets vurdering, at det i forhold til den nuværende praksis på de enkelte fakulteter er meget uigennemskueligt for den studerende, hvem der skal træffe afgørelse i deres sag.

Det er samtidig universitetets vurdering, at det fortsat kan være hensigtsmæssigt at inddrage studienævnet i forhold til uddannelsesfaglige spørgsmål i forhold til de studerendes merit- og dispensationssager.

Det er derfor universitetets opfattelse, at der er behov for en klar beskrivelse i universitetsloven af kompetencefordelingen mellem studienævn og studieleder/administration samt en klar hjemmel til delegation med beskrivelse af eventuelle begrænsninger i delegationsadgangen.

Universitetet bemærker dertil, at der er tale om et meget stort antal sager, og at det derfor vil være uholdbart i forhold til varetagelsen af studienævnets øvrige opgaver, såfremt studienævnet ikke kan have en vid mulighed for at delegere kompetencen til enten underudvalg eller studieleder/administration. Muligheden for delegation vil uden have betydning i forhold til sagsbehandlingstiden for merit- og dispensationssagerne.

Aarhus Universitet

Aarhus Universitet mener, at kompetencen til at behandle henholdsvis merit- og dispensationssager fortsat bør ligge hos det enkelte studienævn. Universitetet er af den opfattelse, at det er vigtigt, at der er lokal medbestemmelse i forhold til egne uddannelser. Det enkelte studienævn har kendskab til den faglige virkelighed på de enkelte uddannelser, og der kan i konkrete sager være grundlag for fagligt funderede forskelle i sagsbehandlingen.

Det er imidlertid væsentligt, at de enkelte studienævne kan fastholde deres primære fokus på kvalitetssikring og kvalitetsudvikling af uddannelser og undervisning samt drøftelse af generelle uddannelsesrelaterede spørgsmål. Det vil derfor være hensigtsmæssigt, at der indføres en klar lovhjemmel til delegation af enkeltsager til administrative medarbejdere med relevante forvaltningsmæssige kompetencer. De enkelte studienævne kan på et generelt niveau formulere vejledende retningslinjer for sagsbehandlingen i administrationen, mens rutinesager, hvor afgørelsen ikke bryder med praksis samt standardmerit, kan afgøres af de administrative medarbejdere.

Universitetet anbefaler i forlængelse heraf, at man forpligter studienævnene til at offentliggøre generelle vejledende retningslinjer for behandling af enkeltsager. Hensynet til de studerendes retssikkerhed styrkes ved denne model, idet mængden af sager indeholdende personfølsomme oplysninger, der skal behandles i en bredere kreds (studienævnet) afgrænses til mere principielle sager. Derudover sikrer offentliggørelse og koordinering bedre mulighed for mere ensartethed i sagsbehandlingen, transparens og ligebehandling i forhold til de studerende.

Universitetet anerkender studienævnenes arbejde og har grundlæggende tillid til sagsbehandlingen i disse. Flere studienævne bemærker i øvrigt til styrelsens oplæg, at det er deres oplevelse, at de studerendes medvirken ved personsager i flere tilfælde styrker

de studerendes sag og dermed deres retssikkerhed. På den baggrund mener universitetet ikke, at de studerendes retssikkerhed sættes over styr som følge af, at studienævnene behandler enkeltsager med personfølsomt indhold.

Universitetet mener, at det vil frigøre ressourcer, så studienævnet kan fastholde fokus på kvalitetssikring og kvalitetsudvikling af uddannelser og undervisning, hvis man vælger at give studienævnene øget mulighed for at delegere afgørelseskompetence til administrationen. Desuden mener universitetet, at der bør indføres en klar lovhjemmel til delegation af afgørelseskompetence i enkeltsager til administrationen.

Syddansk Universitet

Det er Syddansk Universitets vurdering, at der ikke er behov for ændringer i kompetencefordelingen mellem studienævn og administration, men at der alene er behov for en præcisering af kompetencefordelingen.

Universitetet finder det hensigtsmæssigt, at afgørelser vedrørende merit- og dispensationsansøgninger træffes i studienævn, der har de faglige forudsætninger og det indgående kendskab til uddannelsernes indhold, og som får stillet den fornødne juridiske bistand til rådighed. Baggrunden er, at det ofte vil gøre sig gældende ved behandling af merit- og dispensationsansøgninger, at der skal inddrages såvel uddannelsesjuridiske som uddannelsesfaglige spørgsmål. Endvidere forudsætter behandlingen et indgående kendskab til uddannelsernes opbygning.

Det er imidlertid universitetets opfattelse, at der er behov for en præcisering af kompetencefordelingen mellem studienævn og administration, idet det i en lang række tilfælde er vanskeligt at fastslå, om der er tale om en dispensation, som skal behandles af studienævnet, eller om det er en afgørelse, der kan træffes af studielederen eller administrationen. Dette giver anledning til, at studienævnene har en meget forskellig praksis med hensyn til, hvilke typer sager der behandles i studienævnet, og hvilke typer sager der behandles af studielederen/sekretariatet.

Det er universitetets vurdering, at de studerendes retssikkerhed tilgodeses med den nuværende kompetencefordeling, hvor dispensations- og meritafgørelser træffes i studienævn, der består af såvel videnskabelige lærerrepræsentanter som studenterrepræsentanter. Det er således erfaringen, at studenterrepræsentanterne i studienævnene har væsentlige input til behandlingen af dispensations- og meritsager, fordi de har direkte kendskab til de faglige og sociale udfordringer, som man kan stå over for som studerende i løbet af sin uddannelse.

Universitetet er opmærksomt på den problemstilling, der vedrører, at studenterrepræsentanter i studienævnene i nogle tilfælde får indblik i medstuderendes meget personlige forhold. Studienævnene tager højde for dette ved at indskærpe tavshedspligten over for studienævnsmedlemmerne.

Det er universitetets opfattelse, at det ikke vil være hensigtsmæssigt at fratage studienævnene kompetencen i dispensations- og meritsager, idet behandlingen af den type sager netop er et vigtigt grundlag for studienævnenes beslutning om uddannelsesfaglige forhold, f.eks. i relation til udarbejdelse af studieordninger og tilrettelæggelse af undervisning og eksamen.

Det er derudover universitetets opfattelse, at det vil være hensigtsmæssigt med en højere grad af mulighed for delegation fra studienævnet og til studielederen /studienævnsformanden efter studienævnets nærmere afgørelse.

Studienævnene holder sædvanligvis møder ca. en gang i måneden i semestermånederne, men mødes typisk ikke i januar, juli og august måned, hvor de studerende således ikke får svar på dispensations- og meritansøgninger, medmindre studielederen/studienævnsformanden har fået delegeret kompetencen, hvilket kun kan ske under helt begrænsede former under den nuværende formulering i universitetsloven.

En højere grad af mulighed for delegation vil således kunne bidrage til en nedsættelse af sagsbehandlingstiden til gavn for de studerende. Endvidere vil dette kunne medføre en reduktion i antallet af sager, der skal behandles af studienævnene.

Roskilde Universitet

Det er efter Roskilde Universitets opfattelse vigtigt både at sikre de studerendes retssikkerhed, og at studienævnene får mulighed for at fokusere deres arbejdsindsats på de faglige og pædagogiske uddannelsesmæssige spørgsmål. Begge hensyn peger på et behov for enten en ændring af universitetsloven eller af fortolkningen af den gældende lov.

Universitetet finder, at studienævnets sammensætning med et lige stort antal studerende og videnskabelige medarbejdere er hensigtsmæssig i forhold til at sikre de studerendes og undervisernes indflydelse på bl.a. den faglige udvikling og tilrettelæggelse af uddannelserne.

Studerende kan imidlertid ikke forventes at have kendskab til forvaltningsretlige regler, god forvaltningsretlig skik eller varetagelse af almindelige nødvendige administrative hensyn. Det samme vil på mange fagområder kunne være tilfældet for det videnskabelige personale. Studienævnenes sammensætning er derfor ud fra en administrativ synsvinkel mindre hensigtsmæssig i forhold til behandling af konkrete studentsager. Dette søges i praksis afhjulpet ved at lade administrationen forberede sagerne for studienævnene. En sådan forberedelse kan dog principielt ikke eliminere risikoen for, at der ved et studienævns behandling af en eller flere sager sker fejl – f.eks. varetages usaglige hensyn.

Samtidig medfører det forhold, at sager skal behandles i studienævnet dels en øget administrativ byrde, dels at sagsbehandlingen forsinkes, idet studienævn typisk holder ét møde pr. måned – dog ikke i sommerperioden. Hertil kommer, at nævnsbehandlingen belaster studienævnene.

Det er universitetets vurdering, at de nævnte mulige mangler i nævnenes forvaltningsfaglige kompetencer i praksis kun vanskeligt vil kunne afhjælpes.

Det er derfor universitetets opfattelse, at det ikke mindst af hensyn til de studerendes retssikkerhed vil være hensigtsmæssigt at ændre lovgivningen, således at konkrete studentsager, herunder sager vedrørende merit og dispensationer, ikke skal behandles af studienævnene.

Sager af denne art vil typisk kunne behandles af administrationen – efter omstændighederne i samarbejde med studielederen. Ved sagstyper (som f.eks. meritsager), hvor der er behov for en særlig faglig indsigt, vil det være hensigtsmæssigt, at studielederen har det primære ansvar med mulighed for at delegere visse sager til administrationen på baggrund af nærmere fastsatte retningslinjer.

Det er universitetets vurdering, at studienævnenes nuværende afgørelseskompetence medfører, at afgørelser i konkrete studentsager undertiden træffes uden tilstrækkelig hensyntagen til gældende forvaltningsretlige eller uddannelsesretlige regler, samt at placeringen af afgørelseskompetencen hos studienævnene medfører, at det er vanskeligt at sikre en vis ensartethed i behandlingen af studentsager uddannelserne og fagene imellem.

Det er samlet set universitetets vurdering, at en ændret opgavesammensætning for studienævnene vil kunne give dem en tiltrængt mulighed for i højere grad at fokusere indsatsen på arbejdet med de mere essentielle områder: Tilrettelæggelse, gennemførelse og udvikling af uddannelserne, udvikling af studiemiljø og kvalitetssikring. Behandling af konkrete studentsager kan og må i stigende omfang forventes at medføre, at det er vanskeligt at afsætte tilstrækkelig mødetid til de nævnte overordnede opgaver.

Det er universitetets vurdering, at de registrerede udfordringer ikke skal søges løst gennem en delegation af opgaver fra studienævnene, men gennem en ændret kompetencefordeling.

Af hensyn til de studerendes muligheder for at få indflydelse på behandlingen af visse grupper af konkrete sager, kan det eventuelt fastsættes, at studienævnene – inden for de overordnede rammer, der udstikkes af lovgivningen og universitetets generelle regler – kan fastsættes nærmere bestemmelser om behandlingen af visse typer af konkrete sager. Det vil dog afhængig af sagstyperne samtidig kunne være nødvendigt at sikre et minimum af hensyntagen til udvikling af en relativt ensartet praksis på tværs af uddannelser og fag.

Aalborg Universitet

Aalborg Universitet vurderer, at alle typer meritsager bør behandles så "tæt på" uddannelsesmiljøerne som muligt, dvs. enten i studienævnet, af et udvalg nedsat under studienævnet eller af studienævnsformanden. Det er således universitetets vurdering, at man med meritsagerne berører kernen af det uddannelsesfaglige. Universitetet vurderer også, at dispensationssager, som ikke vedrører optagelse, orlov eller exmatrikulation, bør behandles så "tæt på" uddannelsesmiljøet som muligt, dvs. enten i studienævnet, af et udvalg nedsat under studienævnet eller af studienævnsformanden (eventuelt på baggrund af delegation fra studienævnet). Dette gælder også i de tilfælde, hvor sagerne vedrører studentsager, herunder sager vedrørende sygdom og andre sager med et mere "personligt" indhold.

Efter universitetets opfattelse forudsætter behandlingen af langt den overvejende del af dispensationssagerne kendskab til uddannelsen og/eller den enkelte studerendes forløb, ligesom tilrettelæggelse af uddannelserne, opfølgning i forhold til frafaldstruede

og den detaljeorienterede kvalitetssikring forudsætter føling med dispensationssagerne og disses indhold.

Det, at studenterrepræsentanterne får indblik i medstuderendes personlige oplysninger, er efter universitetets opfattelse med til at sikre forståelse for dispensationssystemet og begrundelserne for givne dispensationer. De studerende har det bedste kendskab til livet som studerende, og manglende studenterindflydelse i forhold til dispensationssager vil hurtigt kunne medføre rygter om ubegrundede dispensationer, ligesom de studerendes forståelse for behovet for dispensationer efter universitetets opfattelse er afgørende for et velfungerende studiemiljø. Samtidig har studienævnene via administrationen adgang til forskellige administrative kompetencer – mens administrationen i bred forstand som udgangspunkt kun har adgang til den uddannelsesfaglige indsigt i studienævnene i overensstemmelse med det enkelte studienævns mødefrekvens.

Hvis studienævnet har kompetencen, kan der således i forbindelse med sagsforberedelsen normalt ske en forudgående afklaring af forvaltningsretlige spørgsmål hos administrationen. Er kompetencen derimod placeret i administrationen, vil afgørelsen ofte skulle afvente tilbagemelding vedrørende uddannelsesfaglige spørgsmål eller afklarende informationer vedrørende den studerende og dennes uddannelsesforløb. Det er universitetets vurdering, at dette skisma i realiteten vil indebære en forøgelse af det samlede ressourceforbrug uden en medsvarende forkortelse af sagsbehandlingstiderne. Det skal understreges, at universitetets vurderinger hænger sammen med det nedenfor om delegation anførte.

Det er universitetets opfattelse, at muligheden for at træffe en i juridisk henseende korrekt afgørelse afhænger af myndighedens samlede kendskab til uddannelsen, til den studerendes forhold og til juraen, og at kendskab til juraen i langt de fleste sager er af mindre betydning – af den simple grund, at afgørelsen normalt enten vedrører rent faglige forhold (f.eks. merit) eller en fravigelse fra gældende regler, fordi den studerendes forhold skiller sig ud.

Universitetet henviser til, at der kan fremføres det argument, at nogle studerende vil undlade at søge om dispensation, hvis de er bekymrede over, at medstuderende får kendskab til følsom information vedrørende de pågældende – mens de omvendt vil være villige til at søge om dispensation, hvis sagen behandles af administrationen.

Universitetet henviser til samme vurdering som ovenfor: I det omfang en korrekt afgørelse forudsætter kendskab til uddannelsesforhold eller til den studerendes forhold i øvrigt, vil det være nødvendigt at foretage en høring af studienævnet – som bl.a. vil kunne komme til at omfatte de medstuderende. Der vil herved ikke være noget vundet ved at henlægge kompetencen til administrationen, idet den studerende som udgangspunkt ikke på forhånd vil vide, hvornår der vil være behov for en høring, og hvornår dette ikke er tilfældet.

Det skal herved anføres, at studerende under en række studienævn finder, at fastlæggelse af dispensationspraksis hører blandt de grundlæggende elementer i studentermedindflydelsen.

På den anden side anerkender universitetet, at det for nogle studerende kan udgøre et reelt problem, der har klar indflydelse på deres interesse i at søge om dispensation. For

at imødekomme dette problem kan der eventuelt indføres en ret for studerende til at få behandlet en dispensationssag af f.eks. studienævnetsformanden alene frem for af hele studienævnet, så længe eventuelle væsentlige, principielle spørgsmål fremlægges for studienævnet.

Universitetet vurderer, at der med fordel kan implementeres regler vedrørende studienævnets mulighed for at delegere kompetence, og at delegationsreglerne ikke i øjeblikket er tilstrækkelige.

Mens universitetet vurderer, at sager om merit og dispensation skal behandles så tæt på uddannelsesmiljøet som muligt, er det således videre universitetets vurdering, at en række sager enten har hastende karakter eller kan betegnes som rutinesager, og at disse sager med fordel kan delegeres til udvalg under studienævnet eller til studienævnetsformanden. Det er dog samtidig universitetets opfattelse, at visse studerende kan opleve en øget retssikkerhed gennem muligheden for at udelukke medstuderende fra at behandle en ansøgning om dispensation fra vedkommende.

Danmarks Tekniske Universitet

Det er Danmarks Teknisk Universitets vurdering, at såfremt afgørelseskompetencen i (visse) merit- og dispensationssager fremover bliver lagt i centralt i universitetets administration, kan den faglige indsigt i sagerne uden vanskeligheder sikres i form af indhentelse af faglige udtalelser/faglig godkendelse fra studievejledere, hovedvejledere og andre relevante personer fra institutterne.

Universitetets organisering af behandlingen af merit- og dispensationssager i to centrale udvalg med juridisk bistand har den store fordel, at de studerende er sikret en høj grad af retssikkerhed, både i form af overholdelse af de forvaltningsretlige regler og i form af, at sammenlignelige sager behandles ens. Dette ville ikke på samme måde være sikret, hvis afgørelseskompetencen lå i universitetets 20 institutstudienævn.

Universitetet finder, at universitetsloven med fordel kunne indeholde regler om et studienævnets mulighed for delegation af kompetence til studieleder, studienævnetsformand eller andre i forskellige situationer og sager.

Det skal dog bemærkes, at dette spørgsmål ikke har så stor relevans for Danmarks Tekniske Universitet grundet universitetets udlægning af kompetencen i merit- og dispensationssager til to centrale merit- og dispensationsudvalg.

Copenhagen Business School – Handelshøjskolen

Copenhagen Business School - Handelshøjskolen henviser til, at det forekommer åbenbart, at der er behov for at få præciseret rækkevidden af bestemmelsen i universitetsloven om, at studienævnene godkender ansøgninger om dispensationer.

Med den nødvendige *præcisering* af kompetencen (og hermed også afgrænsningen til den kompetence, der via rektor er delegeret til studielederen og studieadministrationen) finder handelshøjskolen, at der ikke er behov for at *ændre* lovens kompetence til studienævnene. Grundlæggende finder handelshøjskolen således, at det er væsentligt

og værdifuldt at fastholde, at såvel merit- og dispensationssager i udgangspunktet bør behandles under medvirken af lærere og studerende og dermed på baggrund af et fagligt kendskab til den pågældende uddannelse. I typer af dispensationssager, hvor den faglige og uddannelsesspecifikke indsigt ikke er relevant for afgørelsen, bør studienævnet kunne delegere afgørelsen i sådanne sager til enten studielederen eller studieadministrationen.

Selv om der i såvel merit- som dispensationssager i sagens natur er tale om vurdering af konkrete, individuelle sager, finder handelshøjskolen imidlertid, at der kan være behov for, at der i loven indsættes en hjemmel til, at der fra centralt hold kan fastsættes visse overordnede rammer og retningslinjer for behandlingen af forskellige sagstyper af hensyn til at sikre en vis ensartet praksis i sammenlignelige tilfælde på tværs af studienævnene. Det kan således forekomme uforståeligt for de studerende, hvis der er tydelig forskel mellem studienævnene i spørgsmål som f.eks. godkendelse af yderligere eksamensforsøg.

Det er handelshøjskolens vurdering, at studienævnene generelt ved behandling af personsager er særdeles opmærksomme på de studerendes retssikkerhed, herunder at nævnenes medlemmer er fuldt bevidste om deres tavshedspligt i sådanne sager såvel som forvaltningslovens bestemmelser om inhabilitet. Handelshøjskolen har således ikke kendskab til sager, hvor der er sket overtrædelse heraf.

I en række studienævn behandles sager, der indeholder personfølsomme oplysninger (f.eks. vedr. sygdom, handicaps o. lign.) altid anonymt. Handelshøjskolen vil overveje at gøre dette til et princip.

Det kan selvsagt ikke afvises, at nogle studerende er tilbageholdende med at søge dispensationer, fordi de er utrygge ved, at oplysninger om deres personlige forhold bliver kendt blandt studienævnets medlemmer. Flere studienævn oplyser de studerende om, at behandlingen af deres dispensationssager sker anonymt. Der kunne utvivlsomt gøre mere for at udbrede kendskabet hertil blandt de studerende.

Man bør tillige være opmærksom på, at problemstillingen ikke alene vedrører spørgsmålet om de (med)studerende i studienævnet. For en studerende vil det kunne opleves ligeså problematisk, at en lærer (eller for den sags skyld det administrative personale) får kendskab til vedkommendes personlige forhold.

Studienævnene er generelt meget opmærksomme på, at de ikke "drukner" i administration af enkeltsager. Dette er selvsagt især en reel risiko for studienævn, der omfatter et stort antal studerende og deraf følgende mange enkeltansøgninger. Der er derfor tilrettelagt procedurer for sagsbehandlingen, der medfører, at belastningen på selve nævnsmøderne bliver mindst mulig. Dette sker typisk ved at der nedsættes forberedende udvalg, der foretager den reelle sagsbehandling og vurdering og derefter afgiver en indstilling til nævnet. Indstillingerne behandles så typisk ved skriftlig høring.

Der er imidlertid ingen tvivl om, at det kunne være ønskeligt, hvis det var bedre og mere fleksible muligheder for at aflaste nævnet for behandling af enkeltsager, hvilket da også kommer klart til udtryk i mange af studienævnenes svar. I visse typer af sager (som f.eks. meritsager) vil disse med fordel kunne henlægges til et besluttende udvalg. I andre typer sager (som f.eks. trivielle dispensationssager) vil de med fordel kunne

videredelegeres til studielederen eller studieadministrationen, hvis der skabes hjemmel hertil, dog således at *kompetencen forbliver hos studienævnet*, og det således er studienævnets beslutning, hvilke type sager der mest hensigtsmæssigt kan videredelegeres.

Det er handelshøjskolens opfattelse, at det vil være hensigtsmæssigt med en mere præcis afklaring af mulighederne for, at studienævnet kan videredelegere sin afgørelseskompetence. Dette gælder såvel "intern delegation" til enten besluttende udvalg eller formanden som delegation til studieleder og studieadministration.

For at sikre muligheder for en smidig og hensigtsmæssig håndtering af disse afgørelsessager finder handelshøjskolen, at det vil være særdeles ønskeligt, at mulighederne for at kunne delegere afgørelser til studielederen eller studieadministrationen udvides. Det forudsættes, at delegation alene sker i sager, hvor studienævnet på forhånd har fastlagt en klar praksis for den pågældende type afgørelser.

IT-Universitetet

IT-Universitetet er af den opfattelse, at det bør præciseres i universitetsloven, at studienævnene alene bør involveres i de typer af sager, hvor der er behov for en faglig vurdering. Det bør overlades til studienævnene at vurdere, hvad der kan karakteriseres som en faglig vurdering.

For arbejdet i og omkring studienævnene betyder et krav om behandling af flere forskellige typer sager, at flere fagpersoner vil skulle sætte sig ind i regler omkring sagsbehandling i den offentlige sektor, herunder reglerne i forvaltningsloven. Flere personer, som er ansat på universitetet til at forske og skabe de bedst mulige uddannelser, vil blive mødt af et krav om at afsætte mere tid til sagsbehandling. For at kunne behandle sagerne på forsvarligt grundlag, vil den enkelte også skulle holde sig orienteret om praksis for de forskellige sagstyper, så de studerende er garanteret en ensartet behandling.

De samme krav vil gælde for de studerende, som sidder med i studienævnet, og som dermed deltager i afgørelsen af merit- og dispensationssager.

Konsekvensen af, at relevante fagpersoner vil skulle inddrages i alle typer sager, vil være, at de studerende vil opleve længere sagsbehandlingstider, samt at flere personer vil skulle sætte sig ind i oplysninger om deres person, herunder personfølsomme oplysninger.

Behandlingen ved et studienævn vil involvere flere mennesker end sager, som behandles i administrationen. Jo flere mennesker, der involveres i behandlingen af en sag, jo større er chancen for, at ikke alle involverede har kendskab til tidligere praksis samt kendskab til de grundlæggende regler for sagsbehandling, der findes i f.eks. forvaltningsloven.

Selv ved IT-Universitetet, hvor der kun er to studienævn, kræver det et betydeligt stykke arbejde, såfremt de forskellige studienævn skal sikre, at de studerende behandles ens i sager, der ligner hinanden.

Det er IT-Universitetets opfattelse, at fagpersonalet på universiteterne alene bør beskæftige sig med forskning og udvikling af uddannelser samt deltage i afgørelse af sager, som kræver en faglig vurdering. Kompetencen til at træffe afgørelse i sager vedrørende eksempelvis udskydelse af frister begrundet i sygdom hos den studerende, bør ligge hos administrationen.

IT-Universitetet er af den opfattelse, at der ikke bør være delegationskompetence fra studienævnet, men at det derimod bør præciseres, at studienævnes kompetence omkring merit- og dispensationssager alene vedrører sager, hvor der er behov for en faglig vurdering.

Sammenfatning af universiteternes vurderinger

Universiteternes indberetninger viser, at universiteterne har forskellige synspunkter, og at der er en række fordele, men også en række ulemper ved, at det er studienævnet, som har til opgave at træffe afgørelse i de konkrete sager om merit og dispensationer. Det er karakteristisk, at nogle universiteter og fakulteter ser studienævnenes afgørelseskompetence, som en fordel, der tilgodeser de studerendes retssikkerhed, mens andre universiteter og fakulteter ser studienævnenes kompetence som det modsatte. De forhold, som nogle universiteter og fakulteter opfatter som en væsentlig fordel, opfatter andre derimod som en væsentlig ulempe. De fleste argumenter kan således vendes rundt med modsat fortegn.

Universiteternes synspunkter er udtryk for, at der er tale om en kompleks problemstilling, som kan anskues på mange måder. Det afhænger bl.a. af, hvilke forhold man tillægger størst betydning. Hertil kommer, at universiteternes historiske forhold (herunder bl.a. som følge af fusioner) samt deres interne organisering og betjening af studienævnene også kan spille en rolle for vurderingen af fordele og ulemper. Alle universiteter bemærker dog, at det stigende antal sager er et væsentligt problem, som vanskeligt vil kunne løses inden for de almindelige lovgivningsmæssige rammer om intern delegation.

De af universiteterne fremførte argumenter for og imod studienævnets afgørelseskompetence kan opsummeres således:

Fordele ved studienævnenes afgørelseskompetence

- > Medbestemmelse og medinddragelse af videnskabelige medarbejdere og studerende
- > De studerende får indflydelse på sagerne gennem studenterrepræsentanterne
- > Medstuderende kan bidrage til sagens oplysning ud fra den studerendes perspektiv
- > Giver afgørelserne legitimitet
- > Værn mod mytedannelse blandt de studerende
- > Tilrettelæggelse af uddannelserne, opfølgning i forhold til frafaldstruede og kvalitetssikring forudsætter kendskab til sagerne

- > Det enkelte studienævn har kendskab til den faglige virkelighed på de enkelte uddannelser
- > Betydningsfuldt at have kendskab til de konkrete sager og problemstillinger, når studienævnet udarbejder studieordninger
- > Kendskab til uddannelsesfaglige forhold og den enkelte studerendes forløb
- > Meritsager berører kernen af det uddannelsesfaglige
- > Studienævnet vil alligevel skulle inddrages i sagerne, fordi de har kendskab til det uddannelsesfaglige og de studerende forhold

Ulemper ved studienævnenes afgørelseskompetence

- > Meget stort antal sager, som må forventes at stige
- > Sagsbehandlingstiden kan nedbringes væsentligt, hvis sagerne ikke skal behandles af studienævnet
- > Delegation medfører, at det er uklart for den studerende, hvem der behandler sagen
- > De mange studienævne kan have en meget uensartet praksis (manglende ligebehandling)
- > Behov for anonymisering af sårbare studerendes meget personlige oplysninger
- > Mangler i nævnenes forvaltningsfaglige kompetencer vil i praksis kun vanskeligt kunne afhjælpes
- > Afgørende at de enkelte studienævne får juridisk og administrativ bistand
- > Besværlige sagsgange som følge af betjeningen af studienævnene
- > Mange sager af ikke faglig karakter kræver en del af studienævnets tid, og der bliver derfor mindre tid til faglige drøftelser og udvikling af uddannelserne
- > Kan bruge tiden mere fornuftigt – og fokusere arbejdsindsatsen på de faglige og pædagogiske uddannelsesmæssige spørgsmål
- > Studienævnene burde i højere grad kunne anvendes i universitetets visionsarbejde
- > Studienævnene ønsker som udgangspunkt kompetencen, men ønsker dog at delegere denne kompetence til administrationen

Styrelsens anbefalinger til universiteterne

Indberetningerne fra universiteterne viser, at det store antal af dispensations- og merit-sager er en væsentlig udfordring for studienævnenes afgørelsesvirksomhed og dermed for universiteterne. Det ændrer dog ikke på, at studienævnet (det kollegiale organ) ikke må overlade afgørelseskompetencen til universiteternes administration i videre omfang, end hvad der følger af de almindelige regler for intern delegation, jf. s. 19 ff.

Det betyder, at universiteterne i lyset af den praktiske virkelighed (antal sager, mødefrekvens, lovkrav til afgørelses indhold m.v.) må overveje rammerne for, hvorledes man bedst yder studienævnene administrativ og praktisk bistand til brug for opgavevaretagelsen og samtidig instruerer medarbejderne om, i hvilket omfang der lovligt kan delegeres til studienævnformand, underudvalg eller sekretariat/administration.

Styrelsen for Videregående Uddannelser skal derfor opfordre universiteterne til at gennemgå og overveje, om de enkelte studienævns praksis og sagsbehandling i vise tilfælde kan optimeres, bl.a. i form af at sætte fokus på de gode sagsbehandlingsrutiner m.v.

Universiteternes indberetninger – men også styrelsen erfaringer fra behandlingen af studenterkLAGESAGERNE – viser, at det er betydningsfuldt, at universiteterne gennemgår deres interne procedurer for sagsbehandlingen og klarlægger, om de enkelte studienævn forvalter inden for de lovlige rammer for delegation.

Krav til indholdet af studienævnets afgørelser

- > Afgørelserne bør altid indeholde fyldestgørende oplysninger om, hvorvidt sagen har været forelagt for studienævnet, eller om sagen er behandlet efter delegation, og i givet fald på hvilket grundlag sagen er delegeret.

Følgende eksempel er taget fra et dokument i en klagesag fra Syddansk Universitet. Her fremgår det klart, at sagen har været forelagt for det kollegiale organ:

"Studienævnet for Uddannelserne ved Det Tekniske Fakultet har på sit møde den 13. december 2012 behandlet din ansøgning om..."

- > Det relevante retsgrundlag i forhold til afgørelser, som er truffet af studienævnet, vil først og fremmest være uddannelsesjuridiske regler fastsat i bekendtgørelser og andre af universitetets egne interne regler, herunder studieordninger mv. Hertil kommer dog også, at der ofte vil være pligt til at oplyse om universitetets egen praksis som led i begrundelsen for en skønsmæssig afgørelse, f.eks. afslag på dispensation. Her bør afgørelsen indeholde en kort redegørelse for praksis i lignende sager. Herved kan den studerende se, at afgørelsen er truffet i overensstemmelse med praksis, og at der er lagt saglige kriterier til grund for afgørelsen.

Følgende eksempel er fra et dokument i en klagesag fra Aalborg Universitet:

"Studienævnet foretager en konkret og individuel behandling af alle dispensationssager. Nævnet er meget opmærksomt på, at studerende med særlige forhold tilbydes særlige vilkår til eksamen. Samtidig er det nævnets opfattelse, at det er

vigtigt, at studerende ikke bevilges særlige vilkår, hvis der ikke dokumenteres en relevant grund hertil. Hvis enkelte studerende gives særlige vilkår uden, at dette er begrundet i særlige forhold, vil det stille dem bedre end andre studerende på normale vilkår.

Det kan oplyses, at studienævnet giver dispensationer i overensstemmelse med det anførte. Ved stort set alle eksaminationer, er der studerende, der tilbydes særlige vilkår.

Når det drejer sig om særlige vilkår pga. sprogvanskeligheder er studienævnets praksis forholdsvis restriktiv i juridiske fag (modsat f.eks. dispensationer i de økonomifag, som studienævnet håndterer inden for HA-jur-uddannelsen). Studienævnet vurderer, at det er væsentligt i juridiske fag, at de studerende kan dokumentere et korrekt juridisk sprog. Det fremgår således af alle fagbeskrivelser vedr. juridiske fag, at den studerendes sprog og formuleringsevne indgår som en del af prøvens niveau [...]."

Gode sagsbehandlingsrutiner m.v.

- > Universiteterne bør overveje, om de har indrettet sig hensigtsmæssigt og har gode rutiner ved behandling af afgørelser, der indeholder personfølsomme oplysninger, og herunder overveje om akterne i nogle tilfælde bør anonymiseres af hensyn til særligt de sårbare studerende, som skal have deres sag behandlet af studienævnet (og dermed også af deres medstuderende).

Copenhagen Business School – Handelshøjskolen skriver f.eks. følgende i deres indberetning til styrelsen:

"Det er handelshøjskolens vurdering, at studienævnene generelt ved behandling af personsager er særdeles opmærksomme på de studerendes retssikkerhed, herunder at nævnenes medlemmer er fuldt bevidste om deres tavshedspligt i sådanne sager såvel som forvaltningslovens bestemmelser om inhabilitet. Handelshøjskolen har således ikke kendskab til sager, hvor der er sket overtrædelse heraf.

I en række studienævn behandles sager, der indeholder personfølsomme oplysninger (f.eks. vedr. sygdom, handicaps o. lign.) altid anonymt. Handelshøjskolen vil overveje at gøre dette til et princip."

- > Universiteterne må vurdere, om der generelt er behov for at gennemgå deres procedurer med henblik på at klarlægge, om man har fået tilrettelagt en hurtig og smidig sagsbehandling – som ikke kolliderer med studienævnets kompetence, og som tager højde for den ganske betydelige – og stigende – sagsmængde.

Copenhagen Business School – Handelshøjskolen har f.eks. skrevet følgende i deres indberetning til styrelsen:

"Der er derfor tilrettelagt procedurer for sagsbehandlingen ved at der nedsættes forberedende udvalg, der foretager den reelle sagsbehandling og vurdering og

derefter afgiver indstilling til nævnet. Indstillingerne behandles så typisk ved skriftlig høring af studienævnet."

Syddansk Universitet (Studienævn for Erhvervsøkonomi, Kolding) har bl.a. skrevet følgende i deres indberetning:

"Fra start 2012 har studienævnet kørt rent digitalt, hvor alle bilag, inkl. dispensations- og meritsager alene fremlægges digitalt. Der benyttes et Sharepoint.

[...] specielt sagsbehandling i Sharepoint har muliggjort en række forbedringer og mere glidende overgange mellem administration (studienævnssekretær) og studienævnsmedlemmer:

- *[...]*
- *Man kan afholde høringer, og henvise til sagsfremstilling, bilag m.v. i sharepointet.*
- *Man kan på selve mødet prioritere sagsbehandlingen. Dette er også nødvendiggjort af antallet af sager, der er gennemsnitligt på ca. 50 pr. møde.*
- *Prioriteringen sker ved, at sager på forhånd af studienævnssekretæren mærkes i grupper i forhold til kompleksitet. Formanden vil ofte før mødet se på sagerne og foreslå de sager, der skal uddybes på mødet. Alle medlemmer kan vælge sager til fordybelse."*

Offentliggørelse af administrativ praksis

- > Det fremgår af bemærkninger til den seneste ændring af universitetsloven²², at ministeren for forskning, innovation og videregående uddannelser vil fastsætte regler om, at universiteterne skal offentliggøre en statistik over deres meritpraksis. Formålet er at skabe større åbenhed om praksis. Universiteterne bør derfor generelt overveje, om og hvorledes man bedst informerer de studerende om relevante oplysninger for studienævnenes afgørelsesvirksomhed.

Aarhus Universitet skriver følgende i deres indberetning til styrelsen:

"AU anbefaler i forlængelse heraf at man forpligter studienævnene til at offentliggøre generelle vejledende retningslinjer for behandling af enkeltsager. Hensynet til de studerendes retssikkerhed styrkes ved denne model, idet mængden af sager indeholdende personfølsomme oplysninger, der skal behandles i en bredere kreds (studienævnet) afgrænses til mere principielle sager. Derudover sikrer offentliggørelse og koordinering bedre mulighed for ensartethed i sagsbehandlingen, transparens og ligebehandling i forhold til de studerende."

²² Lov nr. 898 af 4. juli 2013 (lovforslag nr. L 226, Folketinget 2012-13)

Konklusion

De enkelte universiteters indberetninger medvirker til at give en større viden og et samlet overblik over studienævnets afgørelsesvirksomhed på universitetsområdet. Talmaterialet og universiteternes bemærkninger viser eksempelvis, at de enkelte studienævne i dag er udfordret af et ganske betydeligt antal sager, hvilket bl.a. har en sammenhæng med de senere års øgede optagelsestal på universitetsuddannelserne.

Det stigende antal sager medvirker til at skabe et pres på studienævnet. Herved stilles store krav til universiteternes betjening af nævnet samt til gode og effektive sagsbehandlingsrutiner. Indberetningerne viser også, at studienævnet har et behov for at kunne delegerede opgaven. Flere universiteter peger på, at der er behov for en præcisering af lovgivningen, da opgaven vanskeligt kan løses inden for de gældende rammer for intern delegation.

Det fremgår desuden af indberetningerne, at der er et behov for at præcisere studienævnets afgørelseskompetence. Det kan bl.a. skyldes, at lovforslaget til universitetsloven fra 2003, ikke indeholder bemærkninger til bestemmelsen om studienævnets afgørelsesvirksomhed, selv om den nye lov fra 2003 indeholder en bredere formulering end universitetsloven fra 1992. Det kan på visse punkter give anledning til fortolkningsstvul.

Det er vigtigt, at der er gennemsigtighed i studienævnets afgørelsesvirksomhed og praksis, fordi det bør være klart for den studerende, om det er det kollegiale organ eller en anden instans på universitetet, som i det konkrete tilfælde skal behandle sagen. Afgørelsernes kvalitet og sagsbehandlingstiden må alt andet lige også tages i betragtning, når man skal vurdere, hvor snitfladen for kompetencefordelingen skal lægges mellem studienævn, studienævnsformand, underudvalg og administration.

Universiteterne har forskellige synspunkter om kompetencefordelingen. De fleste universiteter er tilfredse med, at afgørelseskompetencen i dispensations- og meritsager hører under studienævnet, selv om flere dog også er af den opfattelse, at arbejdsbyrden skaber et behov for at kunne overlade vise dele af opgaven til administrationen. Disse universiteter mener grundlæggende, at det er væsentligt og værdifuldt, at sagerne behandles under medvirken af det videnskabelige personale og studerende – og dermed på baggrund af et fagligt kendskab til den enkelte uddannelse. De henviser f.eks. også til, at manglende studenterindflydelse hurtigt vil kunne medføre rygter om ubegrundede afgørelser.

Nogle universiteter ønsker derimod, at opgaven flyttes fra studienævnet til administrationen ud fra den begrundelse, at studienævnene bør have mulighed for at fokusere deres arbejdsindsats på de faglige og pædagogiske uddannelsesmæssige spørgsmål. Disse universiteter peger især på, at de mange sager er til hinder for, at der bliver tid til faglige drøftelser og udvikling af uddannelserne. Der er således en forventning om, at studienævnet i et større omfang tager stilling til flere aspekter af de overordnede uddannelsesfaglige problemstillinger, og at nævnet i højere grad kan anvendes i forhold til universitetets visionsarbejde. Det nævnes også, studienævnet ikke kan forventes at have kendskab til forvaltningsretlige regler, god forvaltningsskik m.v.

Rapporten kan medvirke til at give en større viden om studienævnenes varetagelse af opgaven med at træffe afgørelse i sager om merit og dispensation og indgå i det videre arbejde med de rejste problemstillinger.

<
